

Írta: Moszt Antalné

„Még maguk is gyermekek...”

Aki nem tud semmit, nem szeret semmit. Aki tehetetlen: érthetetlen. Aki nem ért semmit, nem is ér semmit. Aki viszont ért, az szeret is, néz is, lát is... Minél több tudás rejlik egy-egy dologban, annál nagyobb a szeretet... Aki azt képzei, hogy minden gyümölcs ugyanakkor érik meg, mint a szamóca, az semmit sem tud a szőlőről.

Paracelsus

A GYIVI utcai gondozószolgálatára prevenció és egyben utógondozás. Megelőzzük a kisgyermek állami gondozásba kerülését azzal, hogy a volt állami gondozott anyákat életvezetési tanácsokkal látjuk el úgy, hogy gyermekük iránti felelősségüket egy pillanatra sem vesszük át, és a végleges megoldásig biztos lakhatást nyújtunk számukra.

1993-ban utcai gondozói tanfolyamon vettem részt.

Második terepgyakorlatunk kezdetén megkérdezték, szeretnék-e leányanyákkal és gyermekekkel foglalkozni, egyszerre csöppségekkel és fiatal, volt állami gondozott anyákkal, akik szinte **még maguk is gyermekek**.

Tereptanárnok felajánlotta: kapcsolódjak be a GYIVI utcai gondozó szolgálatának csoportmunkájába, a szolgálat új profiljának kialakításába. Így lettem a csoport tagja és egyben az átmeneti anyaszálló gyakorló gondozója.

Első találkozás

Tele szorongással és izgalommal mentem tanfolyamtársammal (aki már ismerte a lányokat) a régi bérház 1. emeletén lévő két és fél szoba összkomfortos lakásba. Tulajdonképpen ez az első igazi megmértetés önmagam számára: képes leszek-e felvenni a kapcsolatot a lakás 8 lakójával? A gyerekektől nem félek, de az anyák?

Csöngetésre gyerekzsivaj, apró mezítlásos, maszatos apróságok szaladnak a hideg kövön. Legszívesebben felkapnám őket, meg ne fázzanak. Babaiatról nem beszélhetünk, inkább vegyes „kaki-dohány”-szag van.

Megtörténik a bemutatásom. A lányok csókolommal köszönnek, én szervuszt mondok. Társamnak el kellett mennie, egyedül maradok az anyákkal és a kicsikkel. Behívnak a szobába, helyet kínálnak. Elmondom nekik, hogy gyakorlaton vagyok, a szolgálat átszervezése folytán én leszek az új gondozójuk és szeretném, ha – amennyiben ez őket nem zavarja – tegeződnénk. Nem nagyon szólnak, félhangosan megjegyzik: „minek ennyi gondozó nekünk?”

Szilvia, aki gondozottból lett gondozója lakótársainak, megmutatja a kis szobát. Az a mi irodánk, ahol a napi eseményeket naplóformában kell lejegyezni. Itt található a házirend,

amelyet rögtön elolvasok. Ez a lányokkal szembeni elvárásokat tartalmazza, kötelezettségeiket az otthonban való tartózkodással kapcsolatban.

Közben tiszta pelenka kerül a gyerekekre (ki kellene nyitni az ablakokat, szellőztetni, ágyazni, mosdatni őket, reggelit készíteni nekik. Habár nincs már korán, még csak egy kislány reggelizett, a többiek cumisüveggel a szájukban szaladgálnak). Az anyák, Szilvit kivéve, hálóingben. A folyamat, ami az ébredés utáni teendőket illeti, csak az én fejemben, az én értékrendem szerint van így kialakítva. Látszólag jól érzik magukat, nem hiányolják a számomra fontos teendőket.

Elsődlegesen a napi életvezetés kialakításához kell segítséget nyújtanom a lányoknak, és hozzásegíteni őket az egyre önállóbb ügyintézéshez. Megkínálnak kávéval, közben öltöztetik a gyerekeket, akik oda-odaszaladnak hozzám, az ölembe ülnek, így én is öltöztetem őket. Megkérdezik, van-e családom, gyerekem, miért jöttem pont hozzájuk. Elmondtam körülményeimet és azt, hogy szeretem a gyerekeket, és ha ők is úgy akarják, ha problémájuk van, szívesen segítek a megoldásban. Nem szóltak, és én nem ismételttem meg a kérdésem. Szerettem volna megtudni, hogy együtt-e, vagy külön szoktak főzni, a takarítási rendet, hogy ma mi lesz az ebéd, de éreztem, hogy ezek a kérdések még túl koraiak. Többször kell találkozunk ahhoz, hogy a kérdéseimet feltehessem – válasz reményében.

Ismerkedés

Ettől a naptól kezdve rendszeresen járok a lányokhoz. Úgy érzem, elfogadtak. Apró lépésekkel napról-napra kerültünk közelebb egymáshoz. Ez a közelség nem egyforma, természetesen személyenként változó. Az első lépésünk a házirend közös elolvasása, értelmezése. Megkérdeztem, szerintük betartható-e; pillanatokon belül kaotikus állapot alakult ki. Volt, aki a mindennapi főzéssel, voltak, akik a korai hazaérkezéssel, és volt, aki a takarítással nem értett egyet. Úgy gondoltam felajánlom, megmutatom, hogy én hogyan szoktam megoldani környezetem rendben tartását. Együtt csinálunk egy nagytakarítást, és utána már könnyebb a meglévő rendre vigyázni.

Segítségemet és az ötletemet elfogadták. Gondoltam, munka közben kötetlenebbül tudunk beszélgetni, megtudhatom, mik a vágyaik, terveik. Sikerült a tervem, a takarítást jó hangulatban csináltuk végig, a kicsik is „segítettek”. Közben megtudtam, hogy mindegyik anyuka állami gondozott volt. Jelenleg GYED-en, GYES-en vannak. Vannak, akik méltányossági GYES-t kapnak. Ami mindannyiukra jellemző volt, az a kevés jövedelem, és a napi anyagi gondok, no meg a felkészületlenség a felnőtt életre, az anyaságra.

Amikor elkészültünk a takarítással, Marika (az egyik anya) azt mondta „milyen jó érzés, hogy ilyen szép rend van a szobában”. A többiek is élvezték, barátságosabb lett a lakás, és én nagyon örültem, hogy ők mondták ki ezt a mondatot.

Hazafelé megpróbáltam az elhangzottak alapján a legfontosabb célokat felvázolni. Úgy gondoltam, megvárom, míg tőlük érkezik a kérés. Speciális helyzetükből adódóan a közös célt számomra a magasabb jövedelem és az önálló lakáshoz való jutást jelentette, és támaszt az éréshez, az anyaság sikeres vállalásához. Minden találkozásunk után otthon névre szólóan feljegyzéseket készítettem az elhangzottakról. Mindenek előtt a nevek megjegyzésére törekedtem, hogy még véletlenül se keverjem. A kicsik nevét könnyebben megjegyeztem, mert velük hamarabb kerültem közelebbi kapcsolatba.

Eleinte az orruk gyakran folyt, és a popsijuk is piros volt néha. De egyre gyakrabban volt a lábukon papucs, amikor mentem, és egy pár babazsebkendőt is elfogadtak. A lakásban nem

egyformán volt lehetőség a ruhaneműk rendben tartására. Kevés a szekrény, és a szennyes tárolása is nehezen megoldható, ahol négy pici baba és négy felnőtt van egy lakásban.

Hetek teltek el, és minden nap apró örömmel és gondokkal tértem haza. Mivel a szociális munka team-munka, reméltem, hogy tereptanárom segítségével megismerkedek olyan „kollégákkal”, segítő szakemberekkel, akiknek tapasztalata hozzásegít ismereteim bővítéséhez. Így ismerkedtem meg Edinával, aki évekig volt utcai gondozó, Zsuzsanna doktornővel, aki ismeri a lányokat, és rajtam keresztül segíti őket (recept, vizsgálati beutaló) a kicsik orvosával és védőnőjével, valamint két kismama utógondozójával, akiktől fontos információhoz jutottam a korábbi élettörténetekkel kapcsolatban.

Kollégámmal és egyben tanfolyamtársammal más segítő szervezetekkel, szolgálatokkal és leányanya-otthonokkal vettük fel a kapcsolatot, amelyek hasonló sorsú anyákat szükség esetén tudnak fogadni. (Milyen jó is a személyes ismeretség, a várakozó listát ismerve élni fogunk a lehetőséggel.) A Vöröskereszt anyaotthonnal a kapcsolatfelvétel már konkrét ügy kapcsán történt. Anyukát kisfiával fogadtak be kérésünkre. Ennél az esetenél segítette a szociális osztályvezető személyes ismeretése. A gyakorlattal egybekötött munkám során legtöbb kézzelfogható segítséget a Máltai Szeretetszolgálattól kaptam. Szintén személyes ismeretség kapcsán jutottunk segélyszállítmányi bébiételekhez, pelenkához, ruhaneműhöz. Tereptanárnkhöz jött felajánlás alapján kerestük fel a GYIVI egyik hivatásos nevelőszülőjét, ahol a Fehér Kereszt Alapítvány által felajánlott, és egy kiskereskedő önzetlen adományaként több zsák vadonatúj bébiruhához jutottunk. Nagyon nagy volt az öröm, látva a legújabb divat szerinti kisruhákat. Alig tudtam válogatni a sok szép holmi között. Ekkor már jobban ismertem a kis lakóimat, névre szólóan válogathattunk. Vannak olyan kisbabák is, akik, noha nem az átmeneti otthon lakói, de kapcsolatban állunk velük, természetesen nekik is vittünk.

A hivatásos nevelőanyával folytatott beszélgetés során kiderült, szeretne egy nagyobb méretű lakást, és akkor megoldható lenne, hogy egy leányanyát gyermekével is fogadjon. Van egy anyukánk, aki teljesen önálló életre nem lenne alkalmas (ez a tereptanárnő és a doktornő véleménye is), de ez a forma talán megoldás lenne számukra. Beszéltem azóta vele, tetszett neki az ötlet, szívesen költözne össze a nevelőmamával. Ha a lakáscsere megoldódik, talán sikerül az anyaszálló legrégebbi lakójának mindenki által elfogadhatónak tartott elhelyezése.

A kapcsolatok kialakítása, a kapott adományok elhelyezése rengeteg időt vett el gondozottaimtól és tőlem is. Alig vártam, hogy odaadhassam a szép kisruhákat. Hatalmas zsákokat cipelve megérkezésünkkor az egyik anyuka megjegyezte: mostanában kevesebbet van velünk Éva néni. Igazából ez a megjegyzés nagyon jól esett, érezhettem, hogy hiányolják, ha nem töltöm velük a megszokott időt. A ruhaosztás nem volt olyan, mint ahogy elképzeltem. A lányok olyan ritkán jutnak új holmikhoz kevés pénzükből. Örültek, de mégis visszafogottan, nem ahogyan vártam. Az én lelkesedésem nagyobb volt. Azt hiszem, tanultam valamit. Saját környezetemben, kapcsolataimban az öröm megnyilvánulásának más formáit ismertem meg. Ők is örültek, csak máshogyan. Az egyik anyuka nem volt otthon, de a lányok az ő és gyerekei részére is tettek félre ruhákat. Ez az önzetlenségük jó érzéssel töltött el.

A lányok jobban odafigyelnek a szobájuk rendjére, már nincs szennyes pelenka a földön, és a gyerekek, ha esznek, apró partedli van a nyakukban. A cumisüvegek is szép lassan eltűntek a földről, kimosva és lefordítva a csap mellett sorakoztak.

A családról, a minta fontosságáról beszélgettünk gyakran. Csakhogy ezek a lányok mind állami gondoskodásban nőttek föl, ahol a család nem létezett, a gyakori otthonváltás következtében még tartós érzelmi kapcsolat sem alakulhatott ki gyermek és gondozója között. Legtöbbjük a gyermekszerepből rögtön az anya szerepébe került, kimaradt az életükből az az idő, amikor szórakozni jártak, baráti kisközösségi körben tapasztalatot gyűjtöttek volna a

kapcsolatteremtés formáiról és lehetőségeiről. Például a lányoknál a társadalmi mobilizáció egyik útja a házasság, amire esetükben – gyermekkel – kevés a lehetőség. Gyermekükkel való kapcsolatuk is ambivalens érzésekkel van átszőve. Például: orvoshoz mentünk az egyik anyukával és a kislányával; az anya reggel óta ideges, ingerlékeny volt. Megkért, öltöztessen fel a gyereket, addig ő is elkészül. Indulásnál a kislány az én kezemet fogta meg a lépcsőn, erre az anyuka: „ez a gyerek nem is szeret engem, nem is kell nekem. Mi bajom lenne nélküle?”

Valódi fájdalmat okozott neki, ahogy a kislány viselkedett. Nincs egy nagymama, egy rokon, akire rábízhatná, ha dolga van, vagy egyszerűen szeretne egy kicsit gyerek nélkül lenni. Ezt az érzést már biztos átélhette olyan anya is, akinek családi háttere van, megértő férje és nagyszülők, akikre számíthat. A feszült helyzetet a kislány oldotta meg azzal, hogy a buszon az anyuka ölébe ült, és ő sírva megpuszilta. Ez a jelenet indított arra, hogy felajánljam a lányoknak, ha olyan dolguk akad, ahova a gyerekeket nem tudják magukkal vinni, szívesen vigyázok a szállón rájuk. Eddig egy anyuka élt ezzel a lehetőséggel.

Megkezdtük az egyéni személyes megbeszéléseket. Ilyenkor leültünk egy szobába, és amennyire a gyerekektől lehetett, nyugodtan beszélgettünk. Készültem előre a beszélgetésekre, strukturált kérdéssort állítottam össze személyre szólóan. Ez már az első alkalommal kudarcot vallott, mert beépítettem a családdal kapcsolatos kérdéseket, de itt egy fallal találtam magam szemben. Reméltem, hogy az esetleg meglévő kapcsolatokat lehetne mobilizálni, de sajnos ez egy kivétellel téves elképzelés volt. Teljesen elzárkóztak attól, hogy erről beszéljünk, ezért egy időre ezt a témát „fekete dobozba” zártuk.

Nehezek voltak ezek a beszélgetések, féltem, hogy tapasztalatlanságom miatt a már meglévő bizalmukat a rossz kérdéseimmel elvesztem. Eleinte nagyon zavart a sajátos nyelv, amit használtak. Több napon keresztül folytattam beszélgetést egy anyukával. Ennek az lett a következménye, hogy egy másik anyuka (az, aki elég önállóan érezte magát) vádlón a fejemhez vágta, hogy én csak az Évát és a Dávidot szeretem (mert hogy velük beszélgettem), és hogy a többiekkel nem foglalkozom. Úgy érzem, ez volt a legnagyobb hiba, amit idáig elkövettem. Nem lett volna szabad kizárólagosan csak egy emberrel foglalkozni napokon keresztül. Ez nem azt jelentette, hogy nem kérdeztem meg a többi anyukától, mit főznek, hogy aludtak a gyerekek, csak azt, hogy kevesebb idő jutott a konyhában a szokásos kávé közbeni beszélgetésre. Ők úgy élték meg, hogy egy embert kiválasztottam közülük. Én úgy, hogy kevés az időm az egyénre. Kértem, segítsenek Évának és nekem abban, hogy minél előbb elérjük a közösen kitűzött célunkat, mert akkor hamarabb tudunk másoknál is egyéni eredményeket elérni. Nem éreztem, hogy sikerült meggyőzőnöm Rózsát, de hasonló jelenetre nem került sor többet.

Éva Dávid édesanyja. Ő az, akiről az első találkozás alkalmával az volt a benyomáson, négyük közül ő a legelesettebb és a leginkább segítséget igénylő. Beszélgetésünk során ez az érzésem beigazolódott. Az ő alapvető problémája anyagi jellegű volt. Igaz, dolgozott főállásban takarítóként, de keresete a folyamatos betegállományok miatt nagyon kevés volt. Kisfia kétszer volt kórházban. Jövedelme a fizetés és az egyedülállóknak járó megemelt családi pótlék együttes összege. A rendszeres nevelési segély megszerzését tűztük ki célul, amihez először az állandó és ideiglenes lakásbejelentéseket kellett tisztáznunk. Egy hónap várakozás után elértük az első igazi sikerélményt, az egyszeri 4.000-Ft-os és a rendszeres 3.000,- Ft-os nevelési segély biztosítását. Aztán meg kellett tanulni beosztani a pénzt.

Éva felelősséggel neveli Dávidot; amikor erről beszéltünk megkérdezi: „Szerinted bennem meg lehet bízni?” Éreztem, mennyire bizonytalan saját magát illetően, gondoltam, meg kell erősítenem abban, amit jól csinál. Elmondtam: azzal, hogy ilyen nehéz körülmények között is

vállalkozott Dávid felnevelésére, nem adta állami gondoskodásba, bizonyította, tud felelősségteljesen gondolkodni, és szerény lehetőségei mellett próbál mindent megadni fiának. Látszott, hogy ritkán dicsérik meg. Az eseménynaplóban erre a napra azt írtam be: Úgy érzem, sikerült (talán) Éva énerőit mobilizálni, és ezzel örömet szereztem neki.

Azóta Éva Dáviddal átkerült a Teleky téri anyaszállóra, ami egy magasabb színvonalú, nagyobb önállóságot követelő hely. Éva beilleszkedése eleinte nehezen ment, többször megkeresett azzal a kéréssel, hogy szeretne visszamenni a régi helyükre. Kértem, legyen türelmesebb magával szemben, néha nehezen megy egy jobb helyzet elfogadása is, de itt gyakorolni tudja a nagyobb önállóságot, és lakótársaitól a főzés tudományát is elsajátíthatja. Eleinte olyan nagy volt az ellenállása (rosszkedvű volt, agresszív, ingerlékeny), hogy elbizonytalanodtam a lépés helyességén, habár ezt a tereptanárom és a másik gondozónő is helyeselte. Lassan Éva megszokta új környezetét. Az új lakás szépsége, az ott lakó anyák kedvessége hozzásegítette a beilleszkedéshez és új helyzete elfogadásához. Örömmel újságolta, hogy Dávid mennyire szeret ott lakni, és már nyugodtan végigalussza az éjszakákat.

Kapcsolatunk nem szakadt meg, hetente meglátogatom őket, ilyenkor beszélgetni szoktunk a gyerekről, új élményeiről, de már nem mint kliens és segítő, hanem mint régi ismerősök.

A lányok közben készültek Rózsa születésnapjára. Jólesett, hogy megkérdezték tőlem, minek örülne Rózsa. Én is hivatalos voltam a bulira, Rózsa megkérdezte, hívhat-e vendégeket, hozzá közelálló barátokat. Kérdése meglepett.

Igaz a házirend szerint tilos vendéget fogadni, de a születésnap ünnep, és a lányoknak is joguk van az ünneplésre.

Együtt készültünk. A jaffás poharakat szépen feldíszítettük narancssal, sütöttem otthon egy gyümölcstortát, és 21 szál gyertyával feldíszítve köszöntöttük Rózsát. Próbáltam nem érzékenyülni. A buli jól sikerült, a kicsik még táncoltak is, csak a torta volt kevés. Gondoltam, a születésnap kapcsán Rózsával közelebb kerültünk egymáshoz. Az anyák közös problémameghatározásánál és a célok kitűzésénél ő is egyetértett azzal, hogy a fő cél az önálló otthonhoz való jutás – ehhez természetesen több pénzre van szükség, ezért a GYES mellett 4 órás munkát vállalnak. Rózsa volt az egyetlen, aki ehhez nem kért segítséget. Hangsúlyozta, hogy ő idáig is meg tudta oldani a problémáit, soha nem kért segítséget senkitől.

Hetek teltek el, Rózsa reggel vitte bölcsődébe Attilát, és a szabad délelőttökön otthon volt vagy sétált. Érdeklődésemre, hogy mit sikerült intéznie, teljesen kiborult, kikérte magának, hogy ne dedósként beszéljek vele, sírt és kiabált. A levegő vibrált körülöttünk, ijesztő volt, hogy a kérdés ennyi indulatot szabadított fel. Másnap Rózsa (megdöbbenésemre) bocsánatot kért. Ez (is) teljesen új helyzet volt számomra! Négyszemközt akart beszélni, tanácsot kérni. Éreztem, nagyon nehezebbre esett ezt kimondani. Nehéz helyzetbe került, úgy tűnt, ismét terhes. Figyelmesen végighallgattam, nem kérdeztem semmit. Amikor befejezte, elmondtam, szerintem ez olyan probléma, amiben egyedül kell döntsön, a jelenlegi lehetőségeit mérlegelve. Vázoltam a számomra adott esetben felmerülő megoldási lehetőségeket, ezt felháborodottan utasította vissza. Nagyon elgyötörtén mentem el, alig vártam, hogy tanfolyam társammal megvitathassam az esetet.

Két napot adtam magamnak, hogy végiggondoljam a történeteket és reméltem, Rózsa is talál megoldást. Tele szorongással léptem be a lakásba. Feltett szándékom volt, hogy nem beszélek a történetekről, hacsak nem kapok konkrét kérést. A két nappal ezelőtti jelenet

ismétlődött meg: kiborulás, bocsánatkérés. Elmondta, mással is megbeszélte a problémát, és belátja, felelőtlenség lenne részéről a helyzet vállalása.

Szerencsére a probléma „magától megoldódott”, így a kapott pénzt privát orvosi vizsgálatra fordíthatta.

Azóta már többször voltunk együtt munkahelyet nézni (Rózsa kérésére), többször előfordult az is, hogy nem tartotta be a megállapodásunkat. Ilyenkor nem teszem szóvá, próbálok időt adni Rózsának és magamnak is, hogy megismerjük és elfogadjuk egymást, ez feltétlenül fontos ahhoz, hogy együtt tudjunk dolgozni a közös célért, a stabil munkahely és az önálló otthon eléréséért.

Ica 4 éves kislányával együtt az anyaothonba való bekerülésénél aktívan részt vehettem. Jelen voltam a környezettanulmány készítésénél és az első interjúnál. Jólesett, hogy kikérték a véleményemet. Rendkívüli rossz körülmények közül került kiemelésre, saját kérésére. Az interjú során kiderült, hogy méltányossági GYES-t kap és családi pótlékot. A kislány betegeskedése miatt meghosszabbították a GYES folyósítását. Ruhatárunk nagyon szerény, már az első találkozásunkon cipőt kért a kislánynak.

Első benyomásom Icaról az volt, hogy képes a beilleszkedésre és kéri a segítséget. Túl voltunk a bemutatáson, a házirend elolvasásán. Kérdeztem, el tudja-e fogadni az abban leírtakat. Mindennel egyetértett. Beilleszkedése természetesen nem megy zökkenőmentesen, teljesen érthető, ahol négy (csak állami gondozott múltjuk a közös) idegen ember négy aprósággal él együtt egy lakásban, ott elkerülhetetlenek a parázs viták, sértődések. Ica és Tímea pszichésen nagyon leromlott állapotban vannak.

A lányok jelzik, és a saját tapasztalatom is: Ica ingerült és feszült, türelmetlen a gyerekekkel. Ilyenkor a kislány riadt és fél, de ennek ellenére a helyzetet mindig ő oldja föl azzal, hogy odabújik az anyjához. Ismerve Ica korábbi körülményeit, úgy láttam, a probléma megoldását Tímea óvodába járása jelenthetné. Számára is elfogadható volt Tímea óvodai elhelyezése.

Az új anyuka és a kislány megjelenése a szállón a legnagyobb ellenállást Jutkából váltotta ki. Ő a legidősebb a négy lány közül, vele volt a legnehezebb kapcsolatot teremteni. Abból adódik-e vajon, hogy neki a legstabilabb az anyagi helyzete, bizonyos előnyökkel bír a többiekkel szemben? Tőle mindig lehet kölcsönkérni, és szívesen is segít. Természete nyers, csiszolatlan, eleinte, mikor beszélgettünk, azt hittem, hogy haragszik, azért kiabál velem. Később megszoktam, ahogyan ő is az én halk beszédemet. Nagyon szereti a kislányát, Zsanettet. A rendszeresség azonban, amire minden 1 éves kisbabának szüksége van, hiányzott az életükből. Zsanett volt az a kisbaba, aki túrórudin élt heteken keresztül, mert mást nem volt hajlandó enni, és egész nap a szájában lógott a cumisüveg. Előzetes információim szerint (amit tereptanáromtól kaptam) Jutka és Zsanett az egyetlen lakónk, akiket több-kevesebb rendszerességgel látogat a gyerek apja a szállón. A „gyermekem apja” kifejezéssel, amit az apa neve helyett használnak, a lányoknál találkoztam először. Ez az elnevezés nekem nagyon furcsa volt, elfogadtam, hiszen a helyzetüket ismerve jobb kifejezést a férfi megnevezésére, akihez valaha közel álltak, nem is találhattak volna.

Közben a szolgálatnak sikerült újra gyerekruhát szereznie. Amikor felvittem a ruhákat, Jutkáék nem voltak otthon. Ismerve Zsanett méretét, félretettem egy pár szép holmit. Váratlan volt, hogy örült neki, és ami szokatlan volt, megköszönte. „Gondoltál ránk?” – kérdezte. „A lányokkal együtt néztük, hogy jó legyen a méret” – mondtam. Ettől a naptól Jutkával jobb lett a kapcsolat. Gyakran beszélgettünk Zsanett bölcsődei elhelyezéséről és Jutka 4 órás munkába állásáról.

Sikerült megismerkednem Zsanett édesapjával. Szerettem volna tudni, hogy Jutka és Zsanett sorsában, helyzetük megoldásában tud-e segíteni. Kértem Jutkát, beszéljen meg egy időpontot az apával. Nagyon készültem a beszélgetésre.

Feszélyezetttségünk az első percekben feloldódott. Jutka nem kívánt ott lenni a beszélgetésünkön. Az apa kérdések nélkül fél órát beszélt, egyfolytában olyan dolgokról, ami kettőjük intim ügye. Próbáltam a beszélgetés irányítását átvenni, ami szép lassan sikerült. Amit szerettem volna megtudni a jövőt illetően – megtudtam, de nagyon felháborított. Abban a pillanatban, amikor arról esett szó, hogy elveszi Jutkától a gyereket, ha nem tud anyaként viselkedni, úgy éreztem, meg kell védenem Jutkát. Az igaz, hogy vannak nehézségek a gyermekneveléssel kapcsolatban, de ez bármely gyakorló anyának problémát jelenthet, és ez nem ok arra, hogy az apa elvegye tőle a gyereket, még akkor sem, ha az ő nevét viseli, és sokkal jobb anyagi körülményt tudna biztosítani számára. A szolgálat célja az, hogy erősítsük a gyermek kapcsolatát az anyával, és növeljük az anya felelősségérzetét. Csak végső megoldásként, veszélyhelyzetben kerülhet sor a gyermek elvételére. Ezt ő elfogadta, azzal a feltétellel, hogy egy hónap múlva ismét leülünk beszélgetni.

Tereptanárommal megkonzultáltam a beszélgetésemet az apával; ő már tudott erről a helyzetről és az egy hónapos időt, amely alatt Jutka megpróbálja eredményesebben ellátni anyai teendőit, helyesnek tartotta.

Vártam, hogy Jutka érdeklődjön. Éreztem, szeretné tudni, de nem kérdezett. Elmondtam neki, hogy örül az apuka a gyerek fejlődésének, hogy szépen eszik és jár bölcsődébe, de szeretné, ha egy kicsit jobban törődne a tisztántartásával és nevelésével. Jutka erre azt mondta „biztos szidott és el akarja venni tőlem Zsanit”; próbáltam megnyugtatni, és mondtam, 1 hónap múlva ismét fogunk beszélgetni, és hogy én alkalmasnak tartom őt az anyai teendők mélyebb elsajátítására. Láttam, tetszett neki a megelőlegezett bizalom.

Voltak helyzetek, amikor a problémáikat nem tudtam magam megoldani. Főleg az álláskeresés volt nehéz. Együtt kerestük fel a meghirdetett munkahelyeket, ahol vissza kellett volna menni egy későbbi időpontban, nem jelentek meg. Napokig ültek otthon elkeseredve, hogy nem sikerült megszerezni az állást, de volt olyan anyuka is, akinek a munkahelykeresése az Expressz újság megvásárlásában merült ki.

Az anyák közül Marika az, akinek a legkevesebb tanácsot kell adni az életvezetésben. Ő és kislánya, Niki, családként működnek. Nagyon szoros a kapcsolat kettőjük között. Marika kiválóan takarít és rendet tart a környezetében, szeret főzni, csak ritkán kérdezi meg, mit hogyan kell csinálni. Jövedelmük a méltányossági GYES-ből és a családi pótlékból áll. Az apa rendszertelenül segíti őket. Néha együtt mennek kirándulni. Ügyei intézésénél nagy segítség Irén, Marika utógondozója. Sikerült kijárnia egy XII. kerületi önkormányzati lakást, ami jelenleg már beköltözhető állapotban van, és Marika a magas életkezdesi pénzből a fürdőszoba kialakítását tervezi, a beköltözés előtt. Megkért, menjek el vele a lakásba, és próbáljuk együtt berendezni.

Megismerkedésünk után kérdésemre, hogy igényli-e a segítségnyújtást, azt válaszolta, szeretné Nikit bölcsődében elhelyezni, de nagyon bizonytalan, hogy a kislánynak jó lenne-e.

Mondtam, ebben neki kell döntenie-e, de jelen esetben én is nagyon előnyösnek tartom mindkettőjük szempontjából a bölcsődét. A költözködéssel járó hercehurca nem tenne jót a kislánynak, és neki is jobb lenne, ha nyugodtan, gyerek nélkül tudná intézni a hivatalos ügyeket. Az ilyen szoros anya-gyermek kapcsolatnál eleinte biztos mindkettőjüknek nehéz lesz, és abban egyetértettünk, hogy az anya maradjon a gyermekével, ameddig lehet. Valószínűleg a kezdeti elválási nehézségek után Niki örömmel fog bölcsődébe járni. Marika

maga választotta ki a bölcsődét a XII. kerületben, hiszen nemsokára odaköltöznek, és nem lenne jót Nikinek a bölcsődeváltás. A térítési díj, anyagi helyzetüket ismerve, magas volt. Van lehetőség a díj mérséklésére, illetve díjmentességre, meg kell kérvényezni, ezt Marika nem tudta. Megkért, írjam meg a kérvényt, én pedig szerettem volna, ha együtt készítjük el; ezek után ő fogalmazta meg, kis segítséggel. Niki térítésmentesen jár a bölcsődébe. Úgy érzem, Marika minimális segítséget igényel, inkább a közös programok hiányoznak neki.

Úgy érzem, sikerült kialakítanunk az anyákkal, gyermekeikkel egy olyan kapcsolatot, amelyben az anyák érzik, hogy megbecsülik őket, törődnek velük. Ha szükséges, tanácsot kapnak problémájuk megoldásához. Ez kiegyensúlyozottabbá, türelmesebbé teszi őket gyermekükkel és nehézségeikkel szemben. Természetesen ez jó hatással van a csöppsegekre is, akiknek ez az átmeneti szálló jelenleg az otthonuk, és ők már életük kezdetén megtanultak alkalmazkodni a többi gyerekhez, a körülményekhez, hogy például este a fürdetésnél sorba kell állniuk, vagy nem mindig kaphatják meg a szobában lévő játékot, mert nem az övék.

Az anyákban felmerült az igény, hogy együtt tehetnének egy hosszabb egynapos kirándulást. Szerintem ez a legnagyobb eredmény, amit mi közösen elértünk. Az, hogy a kényszeregyüttlakás mellett a szabadidejüket is közösen szeretnék eltölteni. Ehhez segítséget kaptunk a GYIVI-től, ahol tereptanárom felajánlotta az intézet buszát a kiránduláshoz:

Szerintem azok a leányanyák, akik a gyermeküket egyedül is vállalnák, de az egyre nehezebb gazdasági helyzet a lakásproblémák és helyzetük kilátástalansága miatt a kórházban „felejtik”, vagy rögtön csecsemőotthonba adják a babákat, ha nagyobb számban igénybe vehetnék az átmeneti anyaothont, jobb esélyekkel indulnának.